

Domeniul de aplicare al garanțiilor reale mobiliare reglementate de Titlul VI al Legii nr. 99/1999

Lector univ.dr. Vali Ileana-Niță
Lector univ.dr. Cristina Stanciu*

Le contrat de garantie réelle immobilière représente le contrat sur la base duquel le débiteur d'une obligation constituée en faveur de son créancier une garantie réelle sur les biens meubles dans le but d'assurer la garantie de l'obligation assumée.

Conformément aux dispositions de la Loi n° 99/1999, peut constituer l'objet d'une garantie réelle mobilière tout bien meuble corporel ou incorporel, déterminé de manière individuelle ou générique, fongible ou non fongible, y compris une universalité de biens. Par le contrat de garantie on peut garantir l'accomplissement de toute obligation civile ou commerciale née de tout contrat conclu entre des personnes physiques ou juridiques.

Noțiune. Prin Legea nr. 99/1999¹ privind accelerarea reformei economice, în Titlul VI a fost reglementat un nou drept real accesoriu, ca mijloc de garantare a oricărei obligații civile și comerciale, născute din orice contract, și anume garanția reală mobilă. Având în vedere necesitățile economice și juridice ale țării noastre din ultimii ani, prin crearea unui mediu propice finanțării activităților comerciale, legiuitorul a reglementat într-o viziune nouă materia garanțiilor mobiliare.

Legea nr. 99/1999 definește contractul de garanție mobilă, pentru prima dată în sistemul nostru de drept, reglementând în detaliu condițiile, conținutul și modul de formare al acesteia, precum și ordinea de prioritate și măsurile de publicitate.

Garanția reală mobilă a fost definită ca fiind un drept real accesoriu, ce are ca obiect un bun mobil, afectat unei obligații civile sau comerciale, născută din orice contract, încheiat între persoane fizice sau juridice².

Domeniul de aplicare. Sunt supuse prevederilor Titlului VI al Legii nr. 99/1999 și alte garanții reale mobiliare rezultate din anumite acte juridice, care nu sunt încheiate special pentru garantarea executării obligațiilor, astfel ca aceste garanții sunt denumite garanții reale mobiliare asimilate³. Astfel, articolul 2 prevede că sunt supuse reglementărilor acestei legi, în ceea ce privește ordinea de prioritate, publicitatea și executarea, următoarele acte juridice: a) toate cesiunile drepturilor de creanță, chiar dacă cesiunea nu are drept scop garantarea îndeplinirii

*Autoarele sunt cadre didactice la Facultatea de Drept și Științe Administrative a Universității din Craiova

¹ Legea nr.99/1999 a fost publicată în M. Of. nr. 236/27.05.1999. Această lege a fost modificată prin Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnității publice, a funcțiilor publice și, în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată în M.Of. nr. 279/21.04.2003.

² Art. 1 Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

³ I. Adam, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. All Beck, București, 2004, p. 601.

unei obligații; b) vânzările condiționate, precum și orice alte acte juridice, indiferent de forma sau de denumirea lor, destinate să garanteze îndeplinirea unei obligații cu un bun, așa cum este definit la art. 6 din prezentul titlu; c) toate formele de închiriere, inclusiv orice leasing, pe termen mai mare de un an, având ca obiect bunurile prevăzute la art. 6 din prezentul titlu, chiar dacă aceste acte juridice nu au drept scop garantarea îndeplinirii unei obligații; d) contractele de consignație care au ca obiect bunuri prevăzute la art. 6 din prezentul titlu, dacă valoarea bunului care urmează a fi vândut, stabilită în contractul de consignație, este mai mare decât echivalentul în lei al sumei de 1.000 euro; e) warantele și recipisele de depozit.

Prevederile Titlului VI al Legii nr. 99/1999 nu se aplică⁴ cesiunii drepturilor successorale și cesiunii drepturilor de proprietate intelectuală și industrială, precum și privilegiilor, dreptului de retenție, cu excepția gradului lor de prioritate față de o garanție reală⁵.

Obiectul garanției reale mobiliare. Art. 6 din Titlul VI al Legii nr. 99/1999 reglementează bunurile care formează obiectul garanției reale, precum și obligațiile garantate. Conform acestor dispoziții legale, pot constitui obiect al garanției reale mobiliare orice bun mobil corporal sau incorporeal⁶, individual determinat sau generic⁷, fungibil sau nefungibil⁸.

Bunurile mobile prin anticipație pot forma obiect al garanției reale mobiliare, legiuitorul⁹ având în vedere pădurile, mineralele, recolta agricolă și hidrocarburile care urmează a fi extrase.

Pot forma obiect al garanției reale mobiliare și bunurile mobile accesorii ale unui imobil, cu condiția ca aceste bunuri să fie înlăturate sau extrase din bunul imobil, cu excepția clădirilor¹⁰ și a materialelor de construcții¹¹, chiar dacă părțile au denumit contractul respectiv ipotecă (art. 6 alin. 2), precum și bunurile imobile prin destinație, reglementate de art. 467- 468 C.civ (art. 6 alin. 5 lit. m¹²).

În domeniul de aplicare al legii sunt cuprinse și bunurile necorporale. Art. 6 alin. 5 lit.c prevede conosamentele și certificatele de depozit, ca fiind titluri constatatoare ale unor bunuri mobile.

În categoria bunurilor necorporale este inclus și fondul de comerț, având în vedere următoarele argumente¹³: în primul rând legea prevede la art. 6 alin. 1 că orice bun mobil corporal sau incorporeal poate constitui obiect al unei garanții; în al

⁴ Art. 8 Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

⁵ Rangul de prioritate al privilegiilor și dreptului de retenție în raport cu garanția reală se face potrivit înregistrării lor la arhivă.

⁶ Art. 6 alin. 1 Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

⁷ Art. 10 alin. 3 Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

⁸ Art. 6 alin. 5 lit. a Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

⁹ Art. 6 alin. 5 lit. j Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

¹⁰ Prin clădiri, în viziunea Legii nr. 99/1999, se înțelege înălțarea unei structuri, deschiderea unei mine sau începerea unei lucrări executate la suprafața sau în subteran.

¹¹ Expresia materiale de construcții înseamnă acele materiale care se încorporează într-o clădire și include bunurile atașate unei clădiri în așa fel încât să nu poată fi desprinse decât numai prin producerea unor daune cu o valoare mai mare decât a materialelor obținute prin înlăturare.

¹² Art. 6 alin.5 lit. m privește echipamente, instalații, mașini agricole și alte asemenea bunuri.

¹³ A se vedea **L. Mocanu**, *Garanțiile reale mobiliare*, Ed All Beck, București, 2004, p. 71.

doilea rând lista bunurilor prevăzute la art. 6 nu este limitativă; în al treilea rând art. 21 lit. a din Legea nr. 26/1990 instituie obligația comerciantului de a cere înscrierea în registrul comerțului a mențiunii privind constituirea garanției reale mobiliare asupra fondului de comerț¹⁴.

Universalitatea de bunuri mobile poate constitui obiect al garanției reale mobiliare (art. 6 alin. 5 lit. i, art. 10 alin. 3). Dacă bunul afectat garanției constă într-o universalitate de bunuri mobile, inclusiv un fond de comerț, conținutul și caracteristicile acestuia vor fi determinate de părți. În această situație este necesar ca părțile să prevadă aceasta în mod expres, întrucât fondul de comerț nu reprezintă numai o colecție de bunuri privite singular (*ut singuli*), ci o universalitate de fapt afectată unui scop determinat, universalitate care capătă caracteristicile suplimentare față de simpla însumare a caracteristicilor fiecărei părți componente¹⁵.

Legiuitorul prevede ca obiect al garanției reale mobiliare și bunurile viitoare (art. 18). Garanția reală își produce efecte din momentul în care debitorul obține proprietatea, sau un alt drept patrimonial urmăribil, asupra bunului respectiv, gradul de prioritate stabilindu-se prin raportare la momentul îndeplinirii formalităților de publicitate, chiar dacă debitorul a dobândit dreptul asupra aceluși bun ulterior momentului respectiv¹⁶.

Efectele garanției reale sunt suspendate până în momentul în care debitorul obține proprietatea asupra bunurilor ce formează obiectul garanției. În această situație ne aflăm în prezența unei garanții reale sub condiție suspensivă a dobândirii de către debitor a dreptului real asupra bunurilor ce constituie obiectul garanției.

Posibilitatea debitorului de a garanta “cu toate bunurile prezente mobile prezente și viitoare”, prevăzute de art. 16 Titlul VI al Legii nr. 99/1999, nu trebuie confundată cu instituția gajului general al creditorilor chirografari reglementat de art. 1718 C.civ. Garanția reală mobilă asupra tuturor bunurilor prezente și viitoare ale debitorului prevăzută de art. 16 Titlul VI al Legii nr. 99/1999 va avea un rang prioritar față de privilegiul prevăzut de art. 1718 C.civ.

Pentru a constitui o garanție reală mobilă, aceste bunuri trebuie să se afle în circuitul civil. Această cerință este necesară întrucât în cazul în care debitorul nu își îndeplinește obligația sa, garanția reală îi dă creditorului garantat dreptul de a intra în posesie sau de a reține bunul afectat garanției și dreptul de a-l vinde pentru a-și obține plata obligației garantate¹⁷. În doctrină¹⁸ s-a apreciat că o inalienabilitate temporară nu împiedică constituirea garanției reale mobiliare, dar eventuala înstrăinare a bunului mobil nu va putea avea loc decât în momentul când acesta devine alienabil.

¹⁴ Această cerință este menținută și prin modificarea adusă prin Legea nr. 161/2003 care înlocuiește termenul de gaj cu acela de garanție reală mobilă.

¹⁵ I. Adam, *op cit.*, p.603.

¹⁶ G. Boroi, D. Boroi, *Garanția reală mobilă reglementată de Titlul VI al Legii nr. 99/1999*, în *Revista Juridica nr. 4/2000*, p. 130.

¹⁷ Art. 11 alin. 1 Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

¹⁸ I. Adam, *op cit.*, p.604; G. Boroi, D. Boroi, *op. cit.*, p.130.

Garanția reală mai acordă creditorului garantat și următoarele drepturi¹⁹: a) dreptul de a inspecta bunul afectat garanției în timpul programului de lucru al debitorului, astfel încât să nu afecteze activitatea acestuia; b) dreptul de a considera ca obligația garantată a devenit exigibilă și de a trece la urmărirea silită, în condițiile prezentului titlu, în cazul în care constată lipsa unei întrețineri corespunzătoare a bunului afectat garanției sau alte fapte de natură să îngreuneze sau să facă imposibilă urmărirea silită, astfel cum sunt determinate prin contractul de garanție. Creditorul își poate exercita acest drept numai dacă are temeiuri comerciale rezonabile de a crede că bunul afectat garanției a fost sau este pe cale de a fi pus în pericol sau există posibilitatea ca plata să fie pe cale de a fi împiedicată.

Mai pot constitui obiect al garanției reale mobiliare și produsele bunurilor prevăzute de art. 6. Potrivit prevederilor Titlului VI al Legii nr. 99/1999, prin produsele obținute în urma valorificării bunului afectat garanției se înțelege orice bun primit de debitor în urma vânzării, schimbului, fructele și produsele, precum și sumele încasate din asigurare²⁰ sau altă formă de administrare ori dispunere de acestea, inclusiv sumele obținute din orice alte operațiuni ulterioare²¹. De asemenea, orice bun care înlocuiește bunul constituit ca garanție sau bunul în care a trecut valoarea bunului afectat garanției se presupune a fi produs al bunului inițial, cu excepția cazului în care debitorul va face proba contrarie²². Bunul constituit ca garanție mobilă va continua să fie considerat ca atare, chiar dacă a devenit accesoriu al unui bun imobil conform art. 6. În același mod, această dispoziție se va aplica produselor bunului cu care s-a garantat.

În cazul în care se prevede în contractul de garanție dreptul creditorului de a culege, în contul creanței, fructele și/sau produsele bunului afectat garanției, este obligatorie stipularea condițiilor și a proporției în care urmează a se reduce obligația garantată²³.

Drepturile rezultând din invenții, mărci de fabrică și alte drepturi de proprietate intelectuală, industrială sau comercială sunt incluse, conform art. 6 alin. 5 lit. f din Legea nr. 99/1999 în categoria celor ce constituie obiect al contractului de garanție reală mobilă.

Obligațiile garantate. În ceea ce privește obligațiile garantate, conform art. 1 din Titlul VI al Legii nr. 99/1999 pot fi garantate numai obligațiile civile sau comerciale încheiate între persoane fizice sau juridice izvorâte dintr-un contract, legiuitorul excluzând astfel garantarea obligațiilor rezultate din alte izvoare.

Potrivit art. 10 alin. 1 din Titlul VI al Legii nr. 99/1999 pot fi garantate următoarele obligații: orice obligație de a da, a face sau a nu face, obligațiile prezente sau viitoare, sub condiție sau nu, divizibile sau indivizibile, determinate sau determinabile, exprimate în moneda națională sau străină. Prin Legea nr.

¹⁹ Art. 11 alin. 2 Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

²⁰ Valoarea indemnizației de asigurare asupra bunului afectat garanției reprezintă rezultatul valorificării bunului afectat garanției atâta timp cât suma ce trebuie plătită este datorată oricărei părți din contractul de garanție sau împuternicitului acesteia.

²¹ Art. 12 alin. 1 Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

²² Art. 24 alin. 1 Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

²³ Art. 16 alin. 2 Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

161/2003 a fost modificat art. 10 al Legii nr. 99/1999, reglementându-se că poate fi garantată cu garanția reală mobilă orice tip de obligație de a da, a face sau a nu face, inclusiv obligațiile viitoare, sub condiție, divizibile sau determinabile.

Obligațiile viitoare reprezintă obligațiile cu un grad mare de incertitudine, întrucât pe lângă faptul că nu se cunoaște dacă obligația există sau nu, nu se cunoaște unul din elementele obligației respective, pentru ipoteza în care obligația va exista totuși în viitor²⁴. O astfel de garanție reală se naște atunci când partea garantată transferă fondurile care dau naștere datoriei, îndeplinind astfel condiția cerută pentru existența obligației garantate principale²⁵.

În cazul în care părțile convin ca garanția reală mobilă să se aplice și obligațiilor viitoare trebuie să se prevadă în contract clauza conform căreia garanția nu încetează automat, odată cu îndeplinirea obligației principale inițiale, urmând a fi înființată și pentru obligațiile viitoare²⁶.

Față de terți prioritatea garanției reale care garantează obligații viitoare începe din momentul îndeplinirii formalităților de publicitate a garanției reale. Aceasta ordine de prioritate se păstrează chiar dacă ea se stabilește înainte ca transferul fondurilor sau alte obligații cerute de existența obligației garantate principale să fi fost realizate²⁷.

Contractul de garanție reală poate să prevadă garantarea efectuării de plăți în avans. Conform art. 16 alin. 2 din Titlul VI al Legii nr. 99/1999 prin avans se înțelege acordarea unor sume, credite sau alte valori, care include și obligația debitorului de a plăti dobânzi, costurile ocazionate de obținerea creditului, precum și alte taxe plătibile de către debitor în legătură cu avansul sau cu executarea silită a garanției reale cu care s-a garantat avansul. În sensul aceleiași legi, avansul viitor înseamnă o plată care decurge sau nu dintr-o obligație și include avansurile și cheltuielile rezonabile ocazionate de acestea, precum și cheltuielile făcute pentru protecția, întreținerea, păstrarea sau repararea bunului afectat garanției.

Legiuitorul permite și garantarea obligațiilor a căror existență depinde de un eveniment viitor și nesigur ca realizare, deci a unor obligații afectate de o condiție suspensivă sau rezolutorie. Atunci când se garantează o obligație afectată de o condiție, și garanția reală mobilă va fi afectată în ceea ce privește realizarea ei de aceeași modalitate.

Conform art. 10 alin. 1 din Titlul VI, așa cum a fost modificat prin Legea nr. 161/2003, pot fi garantate și obligațiile divizibile sau determinabile. Nu pot fi garantate însă obligațiile naturale sau imperfecte, întrucât aceste obligații nu conferă creditorului posibilitatea de a proceda la executarea silită.

Garanția reală acoperă în toată întinderea sa obligația garantată²⁸. În cazul în care părțile nu decid altfel, obligația garantată include dobânzile acumulate și neplătite privind obligația principală și cheltuielile suportate de creditor cu luarea

²⁴ G. Boroi, *Drept civil. Partea generală*, Ed All Beck, București, 1999, p. 40.

²⁵ I. Dogaru, P. Drăghici, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. ALL BECK, București, 2002, p. 544.

²⁶ Art. 27 alin.1, Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

²⁷ Art. 20 alin. 2, Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

²⁸ Art. 10 alin. 2, Titlul VI din Legea nr. 99/1999.

în posesie și vânzarea bunului afectat garanției după neîndeplinirea obligației de către debitor. De asemenea, dacă părțile nu decid altfel, iar bunul afectat garanției se află în posesia părții garantate, cheltuielile rezonabile, inclusiv costul asigurării și plata oricăror alte taxe suportate pentru obținerea și menținerea posesiei bunului afectat garanției și păstrarea acestuia în bune condiții, cad în sarcina debitorului, fiind, de asemenea, garantate prin bunul afectat garanției.